

Pensionistarnir mistu 18 mill. kr.

— Ein rættleiðing til ta rongu skrivning sum Dagblaðið hefur havt um málið um pensiónshækkingarnar.

við-merkingar

Av tí at Dagblaðið hin 30/12—81 í einari grein, ið nevnt Tann stóra umorganin, gevur javnaðarflokkinum skuldina fyrri, at ongar pensiónshækkingar eru framdar enn, skal her verða greitt frá gongdini og tí rætta samanhuginum í hesum máli.

Tað er óll kunnugt, sum fylgja eitt sindur við í politikki, at javnaðarflokkurin longu undir hinari samgonguni í landsstýrinum var farin undir at fyrireika eina hækking og ajour-føring av fólka- og avlams-pensiónsveitingum. Samstundis vóru munandi ábøtur á forsorgarlógina tilætlaðar. Hesar ábøtur skuldu gera tað møgilegt í framtíðini at veita munandi betri hjálp til húski í trongstöðu. Henda hjálp skuldi ikki sum nú verið avmarkað til eitt fast hægstamark, men skuldi umfata tær veruligu útreiðslurnar hjá tí húski, sum kom í neyð vegna t.d. sjúku ella arbeiðsloysi. Hetta vil siga, at tað hevði verið møgilegt hjá tí rakta at sloppið undan at komið í t.d. skatta- og húsaleiguskuld. Tær neyðturvilugu samráðingarnar við ríkismyndugleikarnar vóru lídnar og semja var fingin í lag um alt hetta.

Men so kom samgongusliðið, framproverað av fólkaflokkinum, sum ikki helt samgonguna vera nóg borgarliga og tí heldur vildi saman við sambandsflokkinum og alt málið kom sostatt at biða eftir vali og nýggjari samgongu. So skjótt hendað var komið á fótur, t.v.s. longu í januar 1981 spurdi javnaðartingmaðurin Vilhelm Johannesen landsstýrið, um tær avtalaðu pensiónshækkingarnar fóru at

verða settar í verk og svarið kom í tinginum hin 3. februar 1981. Svarið var eitt klárt nei.

Tað næsta, sum hendi var, at Javnaðarflokkurin legði fram uppskot um hesar nevndu hækkingar. Hetta uppskot (tingmál nr. 35/80) varð felt av samgonguni 7. april 1981. Tá tingið kom saman aftur á Ólavssøku, setti Vilhelm Johannesen fyrri javnaðarflokkinn fram uppskot til samtyktar, ið álegði landsstýrinum at koma við lógaruppskotinum um pensiónshækkingar og broytingar í forsorgarlógini. Hetta uppskot (tingmál nr. 81/81) fór hin 9. september í sosialu nevnd lótingsins, har formaður fólkaflaksins er nevndarformaður og har hevur hann sultað málið til henda dag.

Niðurstøðan av hesari gongd kann tí bert verða henda, at landsstýris-samgongan við at fella uppskot javnaðarflokksins hevur forðað pensiónistinum í at fáa eina samlaða pensiónshækking upp á tilsamans 18 milliónir kr. svarandi til eini 15—18% í meðal fyrri hvønn pensionist í Føroyum.

Hetta er óreingiligt!

So kann stavnamaður fólkaflaksins og sjálvandi talsmaður samgongunnar, Óli Breckmann, skriva so nógvar lygsmansgreinir í Dagblaðnum, sum honum lystir, tað broyrti tó ikki tann veruleikan, at hann og hansara samgonga hava noktað okkara fólka-, avlams- og einkjupensiónistum tær hart tiltrondu hækkingarnar í veitingunum, sum upprunaliga vóru avtalaðar og sum biðað hevur verið eftir nú í skjótt eitt ár.

Jóannes Dalsgaard

seg eitt sindur illa tilpassar.

Eftir er bara at vóna, at hinir í flokkinum og aðrir tingmenn koma á betri tankar, soleiðis at hetta týðningarmikla mál fyrri okkum útróðarmenn

verður samtykt og gongd kemur á. Minnist til, at tað eru við útróðarmenn, fiski- og verkamenn sum halda samfelagnum gangandi.

Útróðarmaður

Setið krøv til hvørt annað!

Dagny Joensen: Gerandislagnur. Triggir útvarpsleikur. Tórshavn 1981, 108 s., kr. 55. Perumynd Ingvør Nolsøe. Prent Einar's offsett

Útvarpsleikurin kom fram samstundis sum útvarp vórðu sett á stovn í tjúgunum, og hevur altso verið við av fyrstan tíð. Upprunaliga bleiv ein leikur sendur beinleiðis, við tað at upptøkmøguleikar ikki vóru til staðar, men eftir at bandupptakarinn gjørdist eitt vanligt amboð í fimtiárunum, hevur móguleikin fyrri samanklipping gjørt útvarpsleikin enn meira nýtiligan. Tú skalt ikki sum fyrr venja sum til vanligan sjónleik, og tú kann upptaka í brotum, sum tað hóvar tær, og har tað hóvar tær, og móguleikarnir at royna seg fram eru næstan óendaligir. Av teim avmarkingum, sum álagt er útvarpsleikinum, er tað týðningarmesta kravið um, at umhvørv og útsjónin og meðferðin hjá persónunum skal vera beinleiðis avmálad í samrøðunum.

Í sambandi við útvarpsleik hevur tað serligan týðning, at tað er so kostnaðarlítið at framleiða ein soverðan, og tí byrja nógvar sjónleikaskald sum hævundar av útvarpsleikum, innan tey fara víðari til sjónleikarhúsið.

Bláðkvinnan Dagny Joensen hevur givið út triggjar leikir undir felagsheitinum »Gerandislagnur«, og teir hava allar verið sendir í Útvarp Føroya við Oskari Hermanssen sum tilrættaleggjara. »Er tú nøgd, Bina?« er um ta sterku Binu og tann veika Lávus, sum hava verið gift í mong ár og hava vaksin børn. Bina arbeiðir nógvar — ger reint í fleiri húsum — meðan Lávus meira tekur sær av lottum. Hetta brigslar Bina honum, men hann sigur, at tað er hon, sum hevur skyldina, tí hon hevur huglað so mikið um hann, at hon hevur kvælt allan dugna í honum:

— Um tú ikki hevði ballað meg soleiðis inn, Bina, so hevði staðið øðvisi til í dag, men tú kvældi meg!«

Umberingin hjá manninum er kanska ikki heilt skeiv, men hon er heldur ikki sannleikin. Hvát, ið er sannleikin um, hvi tað hevur gingið, sum tað hevur gingið, er ikki lætt at útgreina, tá ið (sam-)livið er so langt útlíðið.

Men Bina kemur í samrøðu við sonin til eina niðurstøðu, sum samstundis er grundgeving fyrri, at hon og Lávus skulu halda fram við at liva saman:

«...pápi er ein partur av mær, eins og eg eri ein partur av honum. Eg hugsi ikki, vit hóast alt kundu verið hvønn annan fyrriuttan... Tað kann sýnast so lætt, bert at skúgva tað burtur, sum ikki eydnast í livinum, men hvat hava vit at seta í staðin?»

Sonurin Páll úr fyrsta leikinum gongur aftur í »Selmu og Páll«, sum fer fram tiggju ár seinni. Á nokunlunda sama hátt sum pápin kennir hann seg skúgvaðan til viks, sum ikki havandi virði fyrri konuna. Hann meinar, at hon ongantið hevur havt stundir til hann, og tí hevur hann funnið sær eina hjákonu. Kona hansara tekur tað stóðu, hann vildi hava mammu sína at taka; hon vil skiljast. Sambandið við tann undanfarna leikin verður beinleiðis knýtt, har Selma sigur við Páll: «...eitt sigi eg tær Páll, eg fari ikki at spæla sama leiklutin sum mamma tín», og seinni Páll við seg sjálvan: »Og tú, sum tosaði við mammu tína um livsinnihald...at ein sjálvur kundi broyta sær livið (flennir háðandi)... Gakk nú Páll, tú liggur, sum tú sjálvur hevur reitt...«

Allir triggjar leikirnir eru knýttir saman á ymsan hátt og lýsa hvønn annan, og seinasti leikurin »Býr nakar inni har, mamma?« er um vinkonu Selmu, Ruth, og mann hennara — tann framfýsna handilsmannin Jens. Støðan hjá Ruth er nokunlunda tann øvugta av tí hjá kvinnunum í undanfarnu leikum. Hon fær alt latið upp í hendurnar, og eingin setur serlig krøv

til hennara, annað enn at halda húsin, og tað er har, hundurin liggur grivin. Verða eingi krov sett til okkum, og sleppa vit ikki at royna okkum á onkrum øki, er móguleikin fyrri, at vit fólga stórum. Hjá Ruth setur kravloysið inneftir, og hon leggur seg í baðikarið við hovuðpinu og brúkar grønt baðivatn fyrri at undirstrika hvørjum lag, hon er í.

Í leikinum »Selma og Páll« heldur Ruth seg vera væl nøgda: »Hugs ikki um meg Selma, eg eri sannførd um, at liv mitt er so, sum eg vil hava tað«. Men nú tiggju ár seinni — tað eru tiggju ár millum hvønn leikin — leggur hon einki í tey stóru húsin, og ynskir seg næstan aftur í tey smáu gomlu húsin, har hon meinar, at hon og Jens vóru lukkulig. (Hjá Selmu og Páll var tað øvugt: hon koyrir á at fáa egin hús, meðan hann meinar, at ein kjallaraibúð er ivalleysa góð).

Men Ruth hevur livað so leingi í hjúnarbandinum við Jensi uttan at gjørt um seg, at nú dugir hon ikki reidiliga. Hvuðpinan heldur fram, og baðivatnið er framvegis grønt. Hon dugir ikki at gera seg leysa av vananum, hon dugir ikki at royna sum Selma, ið segði við hana, tá ið hon vildi skiljast: »Eg veit eisini, at eg kanska ongantið fari at finna tað, eg leiti eftir... (upp-lyft)... men kortini... sum 80 ára gomul, kann eg sita fríðarlaga frammanfyri vindeygaminum og vita... at eg

bókarummæli

tók av avbjóðingini...!»

Tað gongur aftur í øllum leikum, at livið ikki er vordíð tað, persónarnir væntaðu, og teir hugsar í øllum leikum um, hvussu tað var fyrr, men hinvegin sigur Selma um livið: «— Lætt... Hvør hevur lovað okkum, at tað skuldi vera lætt?... Men tað eru ikki øll, sum fáa somu sømdir... tað kann tað vera nakað um!»

Eg havi ikki hoyrt útvarpsleikarnar, og kann tí ikki meta um, hvussu nógvar hevur verið arbeitt við rúm- og ljóðeffektum; tað eru so at siga ongar viðmerkingar av hesum slag í handritinum. Dagny Joensen heldur seg til samrøðuna, og brúkar tað intima í útvarpsleikinum, tað at tú og tey sum spæla eru saman, at tú lurtar eftir teirra samrøðum. Á henda hátt letur hon eina hurð á glopp inn til vanligar lagnur, gerandislagnur sum titlurin sigur.

Talumálið er aloftast livandi og smidligt, men viðhvørt eru onkrir setningar eitt sindur stírnir og ikki munnrættir. Hetta er tá munurin ímillum skrivað og talað feroyskt setur seg ígjøgnum, ein skilnaður sum akkurat gerst týðuligast í einum hoyri-spæli, har talumálið er alt, næstan.

Teir triggjar útvarpsleikirnir hjá Dagny Joensen eru rættliga væleydnað og eru í hvussu ein góð roynd, sum vónandi heldur fram.

Jógvan Isaksen